

VĮ „LIETUVOS PRABAVIMO RŪMAI“
2018 - 2021 METŲ STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO
ATASKAITA

2018-01-01 – 2018-06-30

1. MISIJA, STRATEGINIAI TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Valstybės įmonė „Lietuvos prabavimo rūmai“ – valstybės įgaliota tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros institucija Lietuvos Respublikoje (Tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros įstatymo 15 ir 16 straipsniai; toliau tekste – Priežiūros institucija).

Misijs	Efektviai vykdyti tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinę priežiūrą, atliekant tauriųjų metalų prabavimą ir įspaudavimą, bandymus, ūkio subjektų užsiimančių veikla su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais kontrolę ir kitas valstybės pavestas funkcijas, bei užtikrinti susijusių šalių interesų gynimą.	
Strateginiai tikslai	Tikslai	Uždaviniai tikslui pasiekti
	1. Apsaugoti Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių ir jų gaminių rinką ir vartotojus nuo Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros įstatymo (toliau – Įstatymas) ir kitų teisės aktų reikalavimų neatitinkančių tauriųjų metalų ir brangakmenių ir jų gaminių, skirtų realizuoti Lietuvos Respublikoje.	Vykdyti tauriųjų metalų ir brangakmenių bei jų gaminių prabavimą, įspaudavimą ir ženklinimą bei rinkos priežiūrą ir kontrolę. Atlikti kokybiškus tauriųjų metalų bandymus.
	2. Siekti pelningos Priežiūros institucijos veiklos.	Vystyti papildomų paslaugų ūkio subjektams teikimą su Priežiūros institucijos veikla susijusioje srityje.

2. PRIORITETINĖS IR KITOS VEIKLOS KRYPTYS BEI JŲ TIKSLAI

Priežiūros institucijos veiklos tikslai – įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka siekti, kad visi Lietuvos Respublikoje realizuojami tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai būtų kokybiškai patikrinti ir paženklinti pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus. Tai užtikrinama, panaudojant šiuolaikinius bandymų metodus ir technologijas. Kad į Lietuvos rinką nepatektų falsifikuoti ir nekokybiški tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai, prieš paženklinant atitinkamais ženklais arba išduodant atitinkamus kokybės pažymėjimus, atliekama jų patikra, laikantis šalies teisės aktuose ir tarptautiniuose standartuose numatytų reikalavimų. Tam būtina užtikrinti deramą darbuotojų kvalifikaciją, disponuoti šiuolaikine technologine įranga, nuolat atnaujinti tauriųjų metalų kiekio gaminiuose tyrimo metodus, bendradarbiauti su užsienio valstybių institucijomis bandymų bei technologijų srityje. Siekiant įgyti tarptautinį kompetencijų pripažinimą, neabejotinai Priežiūros institucijos privalumu yra bandymus atliekančios laboratorijos akreditacija.

Antrasis labai svarbus tikslas – ūkio subjektų, užsiimančių veikla su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, veiklos kontrolė. Siekiant šio tikslo, nuolat tobulinama tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros sistema, apimanti rizikos veiksmų, pagal kuriuos tikrinimams atrenkami ūkio subjektai bei ūkio subjektų tikrinimo metodikų peržiūras.

Trečiasis tikslas – užtikrinti pakankamą Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos dalyvių informuotumą apie Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktuose keliamus tauriųjų metalų ir brangakmenių kokybės, realizavimo ir kt. reikalavimus.

Vienas iš svarbiausių Priežiūros institucijos valdymo efektyvumą lemiančių veiksnių – užtikrinti racionalų išteklių valdymą.

Šiems tikslams pasiekti, Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros įstatymu Priežiūros institucija paskirta kompetetinga valstybinės tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūros institucija Lietuvos Respublikoje, įgaliota:

- patikrinti ūkio subjektų ir gyventojų pateiktus tauriuosius metalus, brangakmenius, jų gaminius, pusgaminius, atliekas ir (arba) laužą, juos išspauduoti Lietuvos valstybiniu kontroliniu prabavimo ženklu arba išduoti jų kokybės pažymėjimus, garantuojančius nustatytą tauriojo metalo prabą ar brangakmenių tapatybę;
- prižiūrėti, kad ūkio subjektai laikytųsi Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros įstatymo ir kitų su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusių veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų;
- konsultuoti ūkio subjektus ir vartotojus, taip pat *neatlygintinai* teikti ekspertinę ir kitokią

tarnybinę pagalbą valstybės ir savivaldybių institucijoms kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme (Penktasis skirsnis „Tarnybinės pagalbos sąlygos“).

Kitos Priežiūros institucijos vykdomos veiklos:

- bendradarbiavimas su Europos ekonominės erdvės arba Turkijos įgaliotomis prabavimo valstybinės priežiūros institucijomis, siekiant pritaikyti gerąją šių institucijų vykdomą tauriųjų metalų prabavimo valstybinės priežiūros praktiką;

- tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių valstybinės priežiūros srities teorinius ir praktinius įgūdžius formuojančių edukacinių programų, pasitelkiant ugdymo įstaigas ir viešųjų ryšių priemones, organizavimas;

- papildomų paslaugų ūkio subjektams su Priežiūros institucijos veikla susijusioje srityje plėtojimas, siekiant Priežiūros institucijos veiklos pelningumo (iš dalies kompensuoti Įstatymo 16 straipsnio 7 dalies nuostatų taikymą).

3. PRIEMONIŲ PLANO VYKDYMO ATASKAITOS

VĮ „Lietuvos prabavimo rūmai“ ataskaitiniu laikotarpiu įgyvendino parengtą 2018 – 2021 m. strategiją.

Pažymėtina, kad ataskaitiniu laikotarpiu esminę reikšmę Priežiūros institucijos veiklai turinčių įvykių nebuvo.

2018 metų I pusmečio veiklos ataskaita pagal veiklos vertinimo kriterijus pateikiama 1 priede.

Pagrindiniai Priežiūros institucijos veiklos rodikliai pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Pagrindiniai veiklos rodikliai

Veiklos vertinimo kriterijai	2018 m. planas	2018 m. I pusmetis faktiškai	2017 m. I pusmetis faktiškai	2018 m. I pusmečio rezultato pokytis		Pastabos
				Palyginti su 2017 m. pusmečiu, vnt.	Palyginti su 2018 m. planu, proc.	
Patikrintų ir išspauduotų tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių skaičius, mln. vnt.	0,75	0,37	0,36	0,01	49,3	
Prabuotų brangakmenių ir jų gaminių, tūkst. vnt.	31	15,3	12,8	2,5	49,4	
Atliktų ūkio subjektų veiklos						

vieta patikrinimo skaičius, vnt. ¹	365 ¹	135	187	-52	37	
Patikrintų taurių metalų ir brangakmenių gaminių skaičius, mln. vnt. ¹	0,23 ¹	0,06	0,14	-0,08	26,1	
Priežiūros institucijos rinkoje rastų skirtų realizuoti taurių metalų ir brangakmenių, jų gaminių paimtų ekspertizei arba kontrolinei analizei pagrįstumas, proc. ¹	85 ¹	99,3	100	100	100 proc.	Atlikta 152 gaminių ekspertizė

¹ - Kriterijus ir/ar jo reikšmė patvirtinti 2018-06-22 sutartyje dėl valstybės biudžeto naudojimo Nr. S-42.

4. ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI IR PERSONALO VALDYMAS

Darbuotojų skaičius ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir pabaigoje – 27 darbuotojai, iš jų 18 darbuotojų teikiančių taurių metalų ir brangakmenių prabavimo, ženklinimo ir išspaudavimo paslaugas, atliekančių ekspertizes ir pan., 3 – rinkos priežiūros specialistai, 6 – administracijos darbuotojai. 5 Priežiūros institucijos darbuotojai, pagal Administracinių nusižengimų kodeksą (589 str. 91 p.) priskirtini pareigūnams, turintiems teisę duoti nepavaldiems asmenims teisės aktuose numatytus privalomus vykdyti nurodymus, surašyti administracinių nusižengimų protokolus, tirti ar nagrinėti nusižengimų bylas bei skirti administracines nuobaudas.

Darbuotojai į darbą priimami Lietuvos Respublikos darbo kodekse, Priežiūros institucijos įstatuose ir darbo reglamente nustatyta tvarka. Jų kvalifikaciniai reikalavimai, funkcijos, teisės, pareigos ir atsakomybė apibrėžti darbuotojų pareigybių aprašymuose.

Siekdami sėkmingai įgyvendinti Priežiūros institucijos strateginius tikslus bei pagerinti Priežiūros institucijos valdymo kokybę, darbuotojų profesionalumą, gerinti jų kompetenciją, numatoma tobulinti atlygio ir kitas motyvacines priemones, kurios leistų Priežiūros institucijai lanksčiai prisitaikyti prie žmoniškųjų išteklių rinkos tendencijų.

Priežiūros institucijoje dirba aukštos kvalifikacijos specialistai, sukaupę didelę patirtį taurių metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros (prabavimo ir inspektavimo) srityje. 89 proc. Priežiūros institucijos darbuotojų turi aukštąjį išsilavinimą, du iš jų – mokslų daktarai gemologijos ir fizikos srityse.

Siekiant išsaugoti aukštos kvalifikacijos specialistus, sudarytos sąlygos darbuotojų motyvacijai didinti, kvalifikacijai kelti, galimybė siekti karjeros pačioje Priežiūros institucijoje. Suteikiama galimybė tobulintis užsienyje, kadangi tokie specialistai Lietuvoje neruošiami ir galimybės tobulintis, kelti kvalifikaciją, minimalios. Priežiūros institucijoje sėkmingai taikoma

lanksti žmogiškųjų išteklių dinaminio valdymo tarp padalinių politika, operatyviai reaguojant į teikiamų prabavimo, išspaudavimo ir ženklavimo paslaugų apimtį. Ataskaitiniu laikotarpiu atsakingi specialistai gilino žinias Lietuvoje kokybės vadybos, apskaitos ir kitose srityse, taip pat Lenkijoje ir Juodkalnijoje – brangakmenių tyrimo srityje.

Informacija apie Priežiūros institucijos vadovų komandiruotes pateikiama 2 lentelėje.

2 lentelė

Tikslas	Vieta	Renginiai	
		Planuota	Įvykdyta
Dalyvauti Taurių metalų kontrolės ir prabavimo konvencijos Nuolatinio komiteto posėdyje.	Stoholmas, Švedijos Karalystė	1	1
Susitikimas su Lenkijos regionų prabavimo priežiūros institucijų atstovais	Gdanskas, Krokva ir Varšuva, Lenkijos Respublika	1	1
Dalyvavimas Tarpautinėje gintaro, juvelyrikos ir brangakmenių parodoje „Amberif 2018“	Gdanskas, Lenkijos Respublika	1	1

Informacija apie Priežiūros institucijos specialistų kvalifikacijos kėlimą ataskaitiniu laikotarpiu pateikiama 3 lentelėje.

3 lentelė

Temos pavadinimas	Mokymo ar kvalifikacijos kėlimo būdas	Mokymo vieta / Organizatorius	Apmokytų darbuotojų skaičius
			2018 m. I pusmetis
Darbas su rentgeno fluorescenciniu spektrometru „Spectro Midex“	Praktiniai išoriniai mokymai	Organizatorius – UAB „Analytical solution“	2
Taurių metalų prabavimo, išspaudavimo ir paslaugų užsakymų priėmimo patirtis	Praktiniai	Lenkijos prabavimo priežiūros institucija (Gdanskas)	1

Temos pavadinimas	Mokymo ar kvalifikacijos kėlimo būdas	Mokymo vieta / Organizatorius	Apmokytų darbuotojų skaičius
			2018 m. I pusmetis
Tarptautinis gintaro simpoziumas Gdanske	Seminaras	Tarptautinės gintaro, juvelyrikos ir brangakmenių parodos	1
HRD laboratorijos naujausių UV tyrimų pristatymas. Chromas - kaip jis veikia brangakmenius	Seminaras	„Amberif 2018 „ organizatorius	1
Buhalterio darbą keičiančių teisės aktų taikymas ir mokesčių reforma nuo 2018-01-01	Seminaras	MB „Profesionalams“	2
Darbo užmokesčio skaičiavimas ir komandiruočių apskaita, taikant naujausius teisės aktus	Seminaras	Ekonomikos mokymo centras	1
Lietuvos standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 <i>Tyrimų, bandymų ir kalibravimo laboratorijų kompetencijai keliami bendrieji reikalavimai</i> taikymas	Seminaras	Lietuvos Nacionalinis akreditacijos biuras ir Lietuvos standartizacijos departamentas	1
Asmens duomenų apsauga, įsigaliojus ES Bendrajam duomenų apsaugos reglamentavimui: teisiniai aspektai	Seiminaras	MB „Mokymų organizavimo sprendimai“	2
IV Tarptautinė Viduržemio jūros šalių gemologijos konferencija: seminaras ir praktiniai sintetinių ir modifikuotų deimantų, safyrų, smaragdų ir rubinų tapatybės nustatymo mokymai	Konferencija	Kanados ir Šveicarijos gemologinės laboratorijos	2
Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo taikymas praktikoje. Naujaisi įstatymo pakeitimai	Seminaras	Lietuvos prabavimo rūmai ir Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba	5

5. PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA

Priežiūros institucijos struktūra, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. 1K-083 (kartu su 2013 m. rugsėjo 6 d. įsakymo Nr. 1K-313 redakcija), suformuota pagal Priežiūros institucijai priskirtas funkcijas.

Priežiūros institucijos struktūra Ją sudaro:

direktorius;

direktoriaus pavaduotojas;

Prabavimo ir išspaudavimo skyrius, kuriam pavaldūs trys Priežiūros institucijos filialai;

Prabavimo ir išspaudavimo laboratorija;

Brangakmenių tyrimo laboratorija;

Teisės ir revizijų skyrius;

Finansų ir apskaitos skyrius;

Ūkio skyrius;

Inžinierius - programuotojas;

Sekretorius - referentas.

Siekiant užtikrinti tinkamą priskirtų funkcijų vykdymą bei Priežiūros institucijos strateginių tikslų įgyvendinimą, parengtas patobulintos valdymo struktūros projektas, kuris bus pateiktas Finansų ministrui tvirtinti.

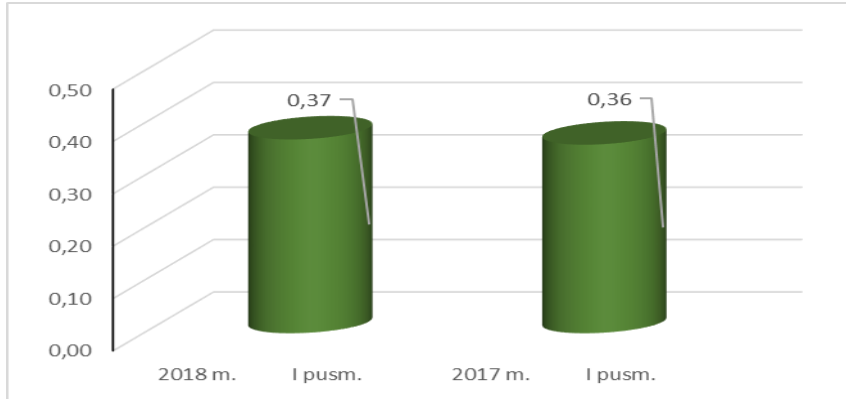
6. PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS VEIKLOS REZULTATAI

Priežiūros institucijos 2018 m. I pusmečio veikla buvo nukreipta į strateginio tikslo – apsaugoti Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių ir jų gaminių rinką ir vartotojus nuo Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų neatitinkančių tauriųjų metalų ir brangakmenių ir jų gaminių, skirtų realizuoti Lietuvoje, siekimą, kurį įgyvendinome šiomis priemonėmis:

1. *Siekdami didinti paslaugų paklausą, atlikome Priežiūros institucijos teikiamų paslaugų pokyčių ir tendencijų struktūrinę analizę.*

Ataskaitiniu laikotarpiu Priežiūros institucija patikrino ir išspaudavo Lietuvos valstybiniu kontroliniu prabavimo ženklu 369147 tauriųjų metalų gaminius arba beveik 12 tūkst. tauriųjų metalų gaminių daugiau nei tuo pačiu 2017 m. laikotarpiu (357 tūkst. vnt.).

Dėl kaimyninėse šalyse (ypatingai Lenkijoje) taikomos palankesnės paslaugų kainodaros Priėžiūros institucijai sudaroma nemaža konkurencija, dalis gaminių išvežami prabuoti į kitas EEE valstybes (daugiausiai į Lenkiją). Nežiūrint to, pastaruoju metu stebima prabavimo ir išspaudavimo darbų apimčių poreikio stabilizacija ir net nežymus augimas (1 pav.):

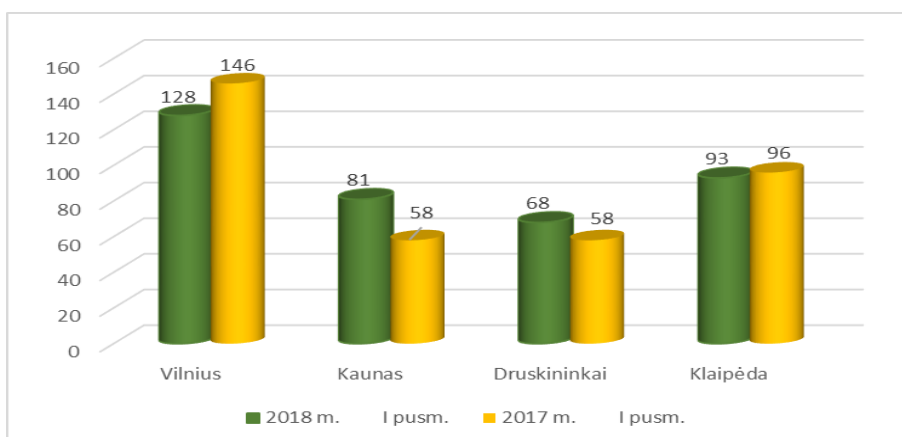

1 pav. Patikrintų ir išspauduotų tauriųjų metalų gaminių kiekiai, mln. vnt.

Kitose kaimyninėse valstybėse – Čekijoje, Latvijoje, Slovakijoje vyrauja panaši prabavimo ir išspaudavimo apimčių stabilizavimo tendencija.

Įmonės padalinių veiklos faktiniai duomenys liudija, kad, nepaisant to, kad ataskaitiniu laikotarpiu palyginti su tuo pačiu 2017 m. laikotarpiu Vilniaus filialui prabuoti pateiktas 12,5 proc. mažesnis tauriųjų metalų gaminių kiekis, ir toliau šiam padaliniui tenka dominuojantis vaidmuo: filiale patikrinti ir išspauduoti tauriųjų metalų gaminiai sudaro 34,6 proc. visų ataskaitiniu laikotarpiu pateiktų prabuoti tauriųjų metalų gaminių (2017 m. buvo 42 proc.). Palyginti su tuo pačiu 2017 m. laikotarpiu pateiktų prabuoti tauriųjų metalų gaminių kiekis Kauno filiale išaugo 40,5 proc., Druskininkų Prabavimo ir išspaudavimo laboratorijoje – 17,2 proc., o Klaipėdos filiale gaminių kiekio sumažėjimas - nežymus (3,5 proc.).

Priėžiūros institucijos padaliniuose per 2018 m. I pusmetį patikrintų ir išspauduotų gaminių kiekiai pateikiami 2 paveikslėlyje.

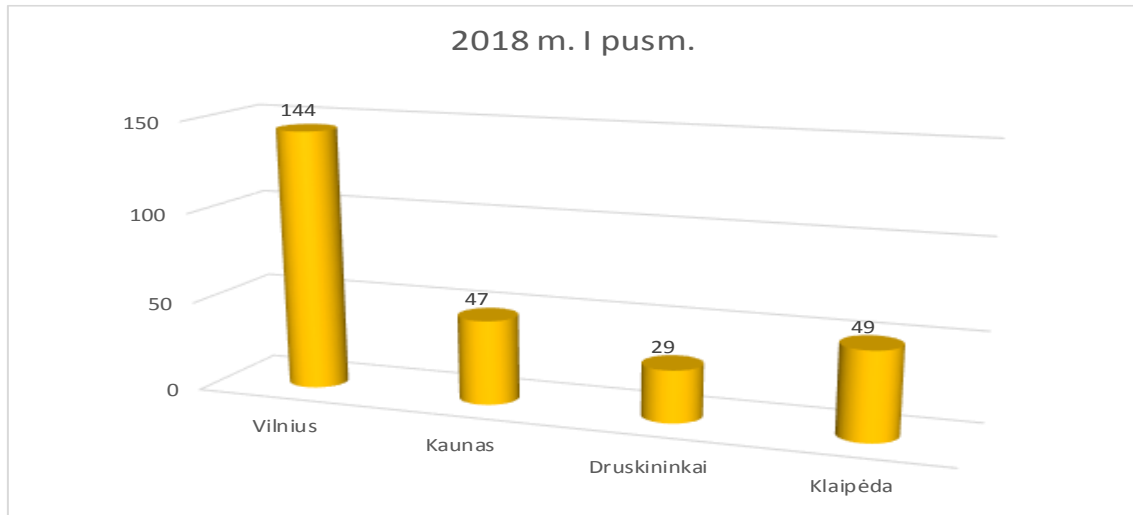

2 pav. Patikrintų ir išspauduotų gaminių kiekiai Priėžiūros institucijos padaliniuose, tūkst. vnt.

Priežiūros institucijos prabavimo ir išspaudavimo paslaugų tarifai patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. gegužės 2 d. nutarimu Nr. 434. Aukso gaminių patikros paslaugos sąnaudos yra didesnės, todėl ir sąnaudomis pagrįstas tokių gaminių prabavimo paslaugos įkainis yra didesnis palyginti su sidabro gaminių patikros įkainiu. Priežiūros institucijos atskirų padalinių uždirbamos pajamos priklauso nuo padaliniais pateikiamų prabuoti aukso ir sidabro gaminių kiekių.

Priežiūros institucijos per 2018 m. I pusmetį padalinių uždirbtos pajamos 3 paveikslėlyje.

3 pav. Priežiūros institucijos padalinių pajamos, tūkst. Eur.

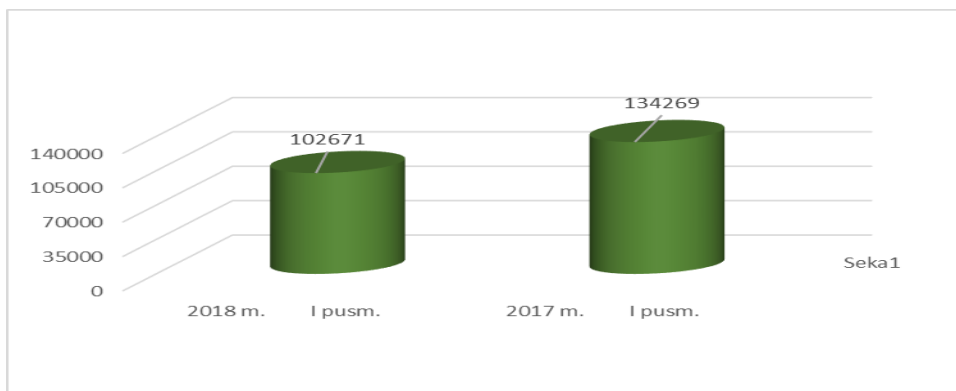
Svarbu pažymėti, kad tik Druskininkų padalinyje – akredituotoje Prabavimo ir išspaudavimo laboratorijoje atliekamos iš rinkos paimtų, taip pat ikiteisminių tyrimų instituciją (policijos, Specialiųjų tyrimų ir Finansinių nusikaltimų tarnybų), kitų valstybės institucijų (Valstybinės mokesčių inspekcijos, prokuratūros, anststolių ir kt.) pateiktų tauriųjų metalų gaminių tauriojo metalo tapatybės, prabos ir masės bei gaminiuose esančių ženklų ir jų autentiškumo ekspertizės, surašomi ekspertizės aktai.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad prabavimo specialistai nustatė, jog 4 tūkst. visų pateiktų prabuoti tauriųjų metalų gaminių neatitiko deklaruojamos prabos, t.y. grynojo tauriojo metalo šiuose gaminiuose buvo mažesnis, palyginti su tuo, ką deklaravo paslaugos užsakovas. Tiek vartotojų galėjo būti apgauta, jeigu šie gaminiai nebūtų prabuoti, ir nepatikrinti gaminiai būtų patekę į rinką.

Lietuvos rinkoje vyrauja smulkūs tauriųjų metalų gaminiai. Vidutinė pateikto prabuoti vieno auksinio gaminio masė – 2,14 g, sidabrinio – 2,61 g.

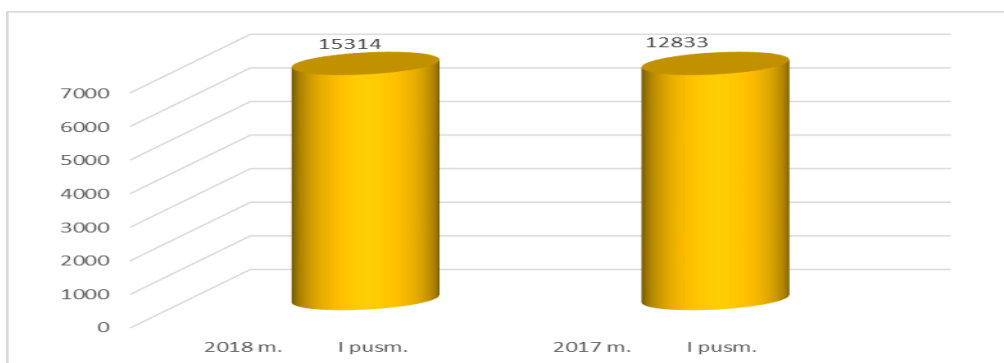
Ūkio subjektų atsakomybės ženklais paženklinta 102,7 tūkst. tauriųjų metalų gaminių (4 pav.), t.y. 31,6 tūkst. vnt. arba 23,5 proc. mažiau palyginti su tuo pačiu 2017 m. laikotarpiu. Ūkio

subjektų atsakomybės ženklais gaminius Priežiūros institucija ženklino tik pageidaujant ūkio subjektui.

4 pav. Ūkio subjektų atsakomybės ženklais paženklintų gaminių kiekiai, vnt.

Viena iš sėkmingiausių ir perspektyviausių Priežiūros institucijos veiklos plėtros krypčių yra brangakmenių ir jų gaminių tyrimai. Brangakmenių ekspertinei patikrai buvo pateikta 15,3 tūkst. brangakmenių ir jų gaminių arba 2,5 tūkst. vnt. (t.y. 16,2 proc.) daugiau nei per tą patį 2017 m. laikotarpį (5 pav.). Šių gaminių paslaugų metinė 2018 m. užduotis įvykdyta 49,4 proc. Akivaizdu, kad nepriklausoma brangakmenių tyrimo paslauga tampa ypač populiari ir reikalinga.

5 pav. Brangakmenių ir jų gaminių ekspertizių skaičius, vnt.

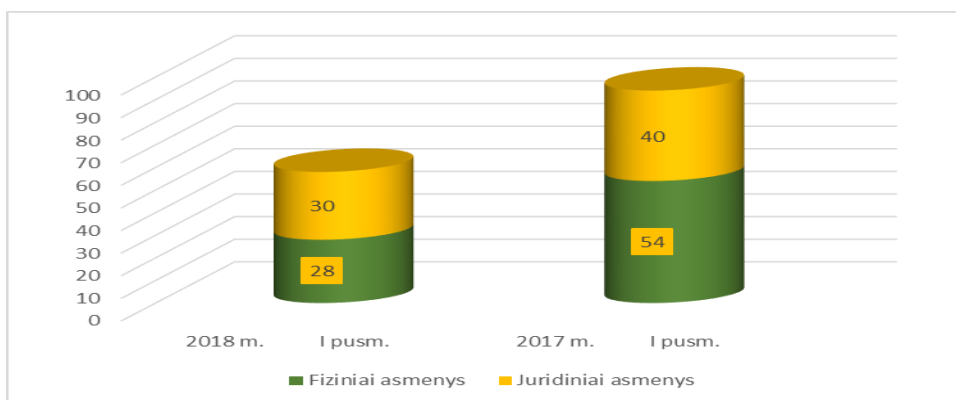
Atsižvelgus į Priežiūros institucijos teikiamų paslaugų poreikio cikliškumą (didžiausia jų paklausa tenka IV ketvirčiui), antroje metų pusėje tikimės didesnio palyginti su pirmuoju pusmečiu prabuoti ir išpauduoti pateikiamų tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių kiekio.

2. Nuolat analizavome tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos pokyčius.

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje 1864 ūkio subjektai įrašyti į Ūkio subjektų, užsiimančių su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusia veikla, sąrašą kaip deklaravę veiklą su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais. Kaip rodo praktika, nepaisant to, kad Priežiūros institucija kasmet prašo ūkio subjektų atnaujinti jų duomenis ir primena apie jų prievolę informuoti Įmonę apie pasikeitusius

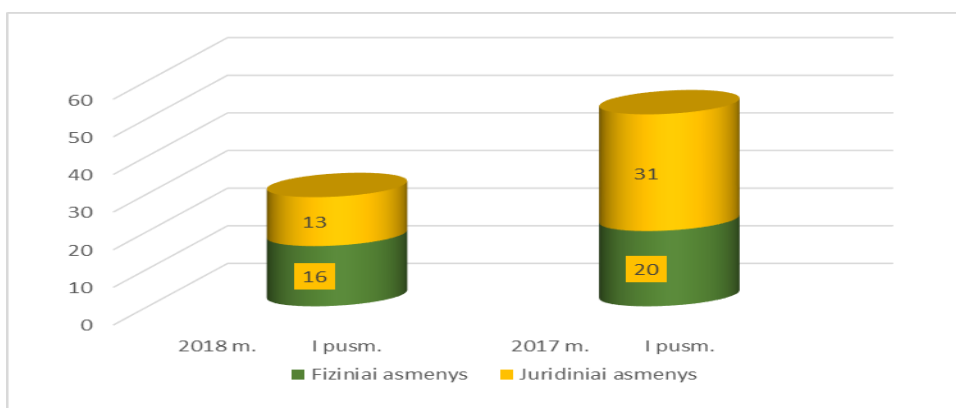
ūkio subjekto veiklos duomenis, dalis jų minėtą veiklą yra nutraukę ar laikinai sustabdę, apie tai neinformuodami Priežiūros institucijos. Tai apsunkina rinkos kontrolės veiksmų planavimą.

Per 2018 m. I pusmetį veiklą su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais deklaravo 58 nauji ūkio subjektai, 28 iš jų – fiziniai asmenys (6 pav.).

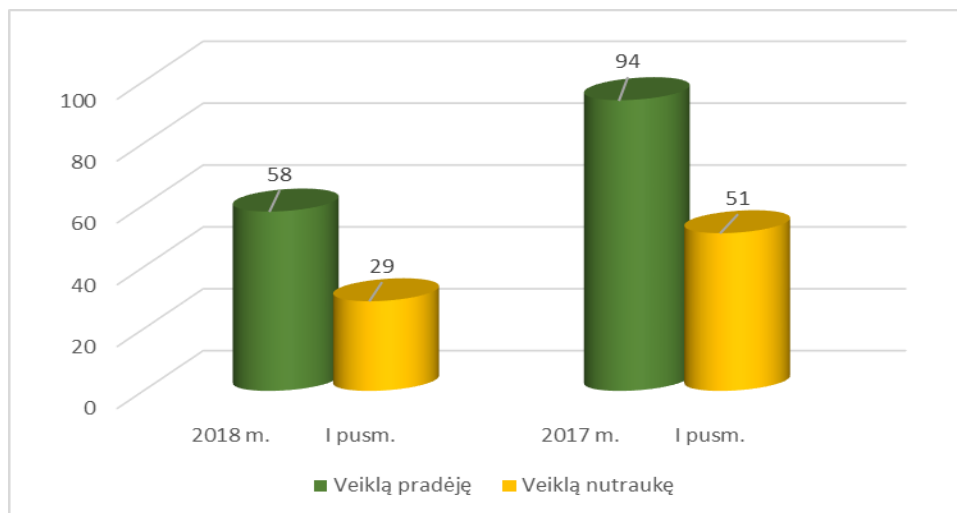
6 pav. Veiklą deklaravusių ūkio subjektų skaičius.

29 ūkio subjektai informavo Įmonę apie veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais nutraukimą, iš jų 16 – fiziniai asmenys (7 pav.).

7 pav. Veiklos nutraukimą deklaravusių ūkio subjektų skaičius.

Pastaraisiais metais rinkoje stebima ūkio subjektų, deklaruojančių su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusią veiklą, skaičiaus augimo tendencija. Tai rodo, kad verslui su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais sudarytos sąlygos yra palankios, o pasitikėjimas Priežiūros institucija ir jos vykdoma valstybine priežiūra didėja. Ataskaitiniu laikotarpiu kaip ir tuo pačiu 2017 m. laikotarpiu ūkio subjektų, pradėjusių veiklą, yra daugiau nei ją nutraukusių: per 2018 m. I pusmetį veiklą nutraukė net 43 proc. ūkio subjektų mažiau nei tuo pačiu 2017 m. laikotarpiu. Detalesnė informacija pateikiama 8 paveikslėlyje.

8 pav. Pradėjusių ir nutraukusių veiklą ūkio subjektų skaičius, vnt.

Atlikta ūkio subjektų 2017 m. veiklos statistinių ataskaitų analizė. Išanalizavome ūkio subjektų pateiktą 804 statistinių 2017 m. veiklos ataskaitų duomenis bei patikrinimų rezultatus.

Statistinių ataskaitų duomenimis, Lietuvos ūkio subjektai, deklaravę veiklą su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, 2017 metais pagamino iš viso 1,28 mln. tauriųjų metalų gaminių. Apie 60 proc. visų Lietuvos juvelyrų pagamintų tauriųjų metalų gaminių buvo pateikti prabuoti Priežiūros institucijai. Apie 40 proc. pagamintų *neprabuotų* gaminių ūkio subjektai eksportavo į trečiąsias valstybes – realizavo kitose EEE valstybėse arba pardavė kitiems Lietuvos ūkio subjektams, užsiimantiems su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusia veikla, kaip numatyta Lietuvos Respublikos tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros įstatymo 13 str. 2 d.

Statistinių ataskaitų duomenys liudija, kad Lietuvos ūkio subjektai užsienyje ar kitose EEE valstybėse 2017 m. įsigijo apie 1,06 mln. tauriųjų metalų gaminių, kurie sudaro 72 proc. Priežiūros institucijai pateiktų prabuoti gaminių kiekio. Daugiausiai gaminių ūkio subjektai įsigijo Lenkijoje (daugiau nei 140 tūkst.) ir Latvijoje (beveik 36 tūkst.), kitose EEE valstybėse – beveik 114 tūkst. gaminių. Minėti duomenys rodo, kad Lietuvos ūkio subjektai palaiko verslo sntykius su kitų EEE valstybių juvelyrikos gamintojais ir didmenininkais, iš kurių, kaip rodo rinkos priežiūros specialistų atliktų veiklos patikrinimų rezultatai, dalis perkamų tauriųjų metalų gaminių įspauduoti kitos EEE valstybės valstybinio kontroliniu prabavimo ženklu.

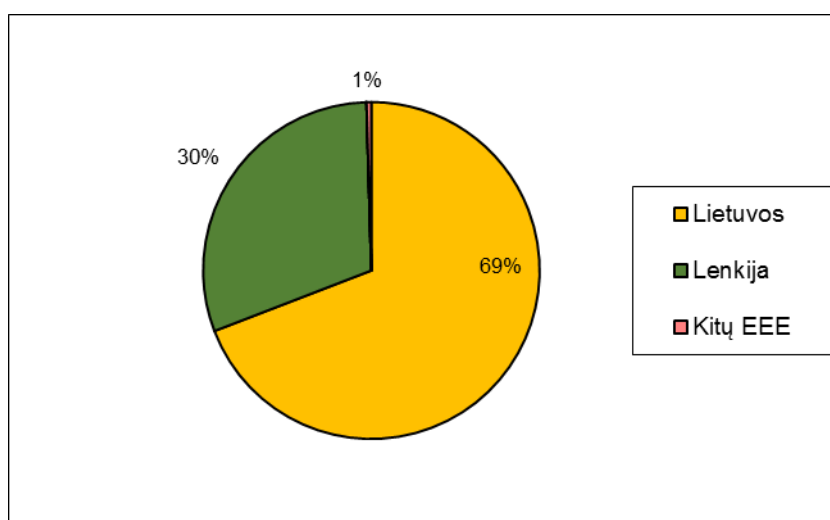
Pateikti statistiniai duomenys rodo, kad 2017 m. Lietuvos ūkio subjektai realizavo 2,5 mln. tauriųjų metalų gaminių arba 31 proc. daugiau nei Priežiūros institucija prabavo 2017 m. Tai reiškia, kad Lietuvos rinkoje realizuojami tauriųjų metalų gaminiai, įspauduoti ne tik Lietuvos valstybinio kontroliniu prabavimo ženklu, bet ir kitų EEE valstybiniais kontroliniais prabavimo ženklais.

2017 metais Priežiūros institucija iš viso patikrino (prabavo) 0,76 mln. tauriųjų metalų gaminių. Patikrinimų duomenys rodo, kad ūkio subjektai dalį gaminių vežė prabuoti į kitas EEE valstybes, daugiausiai į Lenkiją (267 tūkst. gaminių, kas sudaro daugiau nei 35 proc. Priežiūros

institucijos 2017 m. prabuotų gaminių). Į kitas valstybes išvežamų prabuoti tauriųjų metalų gaminių kiekis nebuvo reikšmingas.

Pagal apibendrintus ūkio subjektų pateiktą 2017 m. statistinių ataskaitų rezultatus darytina išvada, kad didžiąją dalį (daugiau nei 50 proc. visų 2017 m. Lietuvos prabavimo rūmuose prabuotų sidabro gaminių) į kitas EEE valstybes (daugiausia – į Lenkiją) išvežamų prabuoti, taip pat į Lietuvą įvežamų jau įspauduotų tauriųjų metalų gaminių sudarė sidabro gaminiai.

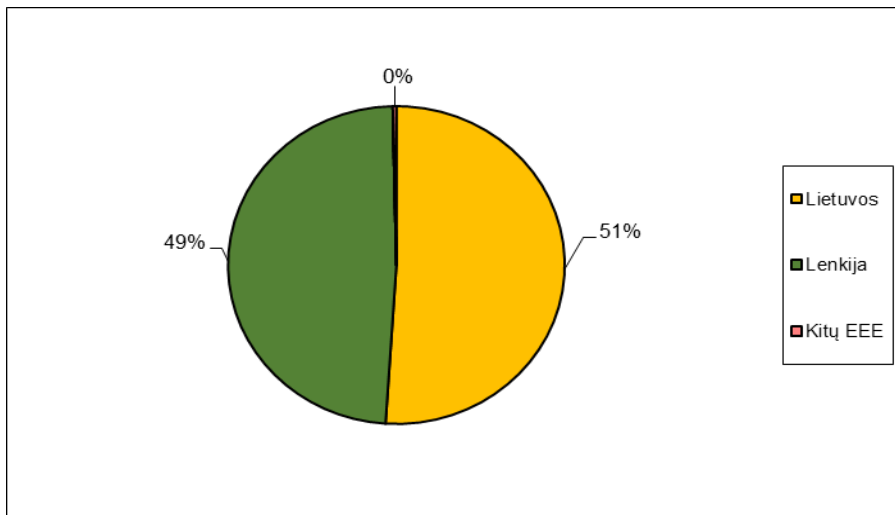
Ataskaitiniu laikotarpiu Lietuvos rinkoje iš viso atlikta beveik 55 tūkst. tauriųjų metalų gaminių įspaudavimo ir ženklavimo patikrų. Pažymėtina, kad dėl Priežiūros institucijos ir verslo subjektų dalykiškų santykių pavyko stabilizuoti rinkoje esančių tauriųjų metalų gaminių, įspauduojamų Lietuvos valstybinėje Priežiūros institucijoje, santykį palyginti su kitų EEE valstybių valstybiniais kontroliniais prabavimo ženklais įspauduotų gaminių kiekiu (9 pav.).

9 pav. Duomenys apie Lietuvos rinkoje rastų sidabro ir aukso gaminių įspaudavimą.

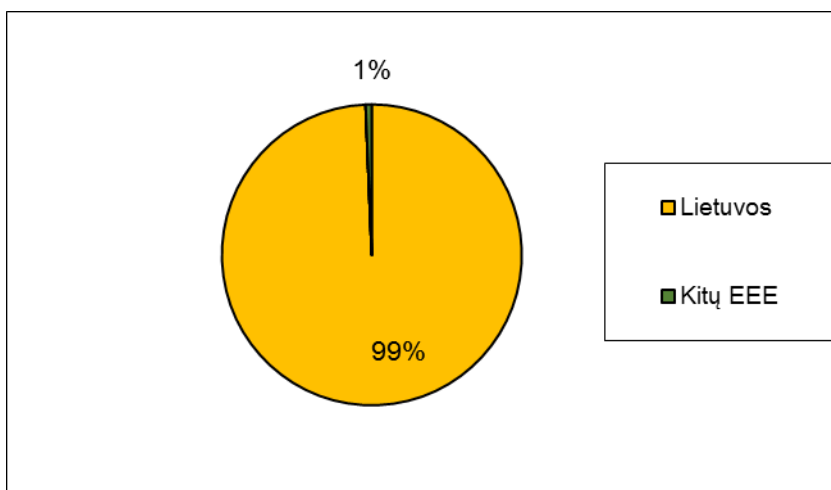
Per 2018 m. I pusmetį atliktos daugiau nei 34 tūkst. Lietuvos rinkoje sidabro gaminių ženklavimo patikros, patvirtina, kad beveik pusė jų (panašiai tiek, kiek ir atitinkamu 2017 m. laikotarpiu) buvo paženklininti Lenkijos valstybinio kontrolinio prabavimo ženklu, kitų Europos Ekonominės erdvės valstybių valstybiniais kontroliniais prabavimo ženklais rasti įspauduoti tik 117 rinkoje patikrintų sidabro gaminių.

Lietuvos valstybinio kontrolinio ženklu buvo įspauduota 51 proc. rinkoje patikrintų sidabro gaminių (10 pav.).

10 pav. Duomenys apie Lietuvos rinkoje rastų sidabro gaminių išpaudavimą.

Visiškai kitokia padėtis yra su aukso gaminiais: iš rinkoje patikrintų beveik 21 tūkst. auksinių gaminių, nustatyta, kad net 99 proc. jų išpauduoti Lietuvos (11 pav.) ir tik 1 proc. – kitų EEE valstybių valstybiniais kontroliniais prabavimo ženklais ar Bendruoju kontrolės ženklu (CCM).

11 pav. Duomenys apie Lietuvos rinkoje rastų aukso gaminių išpaudavimą.

3. Gerinome atliktų paslaugų kokybę ir aptarnavimą.

Priežiūros institucijos teikiamų paslaugų kokybė ir tyrimų patikimumas reikšmingai priklauso nuo aukščiausių kokybės standartus atitinkančių padalinių veiklos. Vienas jų – LST EN ISO/IEC 17025 atitinkanti Priežiūros institucijos Prabavimo ir išpaudavimo laboratorija, akredituota atlikti aukso ir sidabro kiekio nustatymo bandymus juvelyriniuose aukso ir sidabro lydiniuose. 2017 metų birželio mėnesį Nacionalinis akreditavimo biuras atliko Prabavimo ir išpaudavimo laboratorijos veiklos periodinį įvertinimą LST EN ISO/IEC 17025:2005 atitikčiai, tuo patvirtindamas akreditaciją 5 (penkerių) metų laikotarpiui (akreditavimo pažymėjimas Nr.

LA.01.075 galioja iki 2021-03-14). Kokybės vadybos sistemą kitąmet planuojama įdiegti Vilniaus prabavimo laboratorijoje.

Siekdama įrodyti kompetenciją bei gebėjimą gauti patikimus tyrimų rezultatus, Prabavimo ir išspaudavimo laboratorijos specialistai kaip ir kasmet, ataskaitiniu laikotarpiu dalyvavo Jungtinės Tarptautinės prabavimo priežiūros institucijų asociacijos (IAAO) ir Vienos konvencijos Round Robin Programos organizuojuose profesinių įgūdžių tikrinimo tarplaboratoriniuose bandymuose (toliau – PT/ILC), aukso ir sidabro kiekiui juvelyriniuose lydiniuose nustatyti pagal ISO 11426:2014, ISO 13756:2015 standartus. Prabavimo ir išspaudavimo laboratorijos ir Vilniaus filialo chemikai ataskaitiniu laikotarpiu dalyvavo tarplaboratoriniuose palyginimų bandymuose (ILC) aukso ir sidabro kiekiui juvelyriniuose lydiniuose nustatyti pagal minėtus standartus, kuriuos organizuoja Čekijos prabavimo institucija. Teigiami rezultatai patvirtina Priežiūros institucijos chemikų kompetenciją ir užtikrina atliekamų bandymų kokybę.

Galiojantis Įstatymas (8 str. 2 d.) įpareigoja ūkio subjektus, gaminančius ar realizuojančius tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius, turėti savo atsakomybės ženklą, kuriuo turi būti paženklinėti realizavimui skirti tauriųjų metalų gaminiai. Siekdama sumažinti administracinę naštą ūkio subjektams, Priežiūros institucija ūkio subjektų pageidavimu pradėjo teikti naują paslaugą – atsakomybės ženklo įrankio gamybos paslaugą, kuri teikiama ūkio subjektams, deklaravusiems su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusią veiklą ir pateikusiems prašymą registruoti atsakomybės ženklą ir pagaminti jo įrankį.

Priežiūros institucijoje sėkmingai taikomos Informacinės visuomenės plėtros komiteto (Elektroniniai valdžios vartai), VšĮ „Versli Lietuva“ (Pranešimų dėžutės), AB „Lietuvos paštas“ (E.pristatymas) administruojamos informacinės sistemos. Šių paslaugų dokumentų ruošiniai ir kita aktuali su dokumentų pateikimu elektroninėmis priemonėmis susijusi informacija, paskelbta Priežiūros institucijos interneto svetainėje.

Priežiūros institucija pastaruosius keletą metų aktyviai dalyvauja VšĮ „Versli Lietuva“ ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto vykdomame „Administracinių procedūrų, susijusių su valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų išduodamais leidimais, perkėlimo į elektroninę terpę“ projekte, kurio tikslas – siekti, kad ūkio subjektai veiklos deklaraciją arba atsakomybės ženklo pavyzdį teiktų per portalą www.epaslaugos.lt. Ataskaitiniu laikotarpiu įvyko minėtų institucijų ir Priežiūros institucijos atsakingų darbuotojų susitikimas, kurio metu buvo aptartos galimybės išplėsti ūkio subjektams Elektroninės valdžios vartų portale teikiamų paslaugų spektrą, numatant galimybę ūkio subjektams minėtame portale pateikti Priežiūros institucijai ne tik veiklos deklaraciją ar prašymą registruoti atsakomybės ženklą, bet ir bet kokius prašymus, pranešimus bei statistinę veiklos ataskaitą. Institucijų atstovai sutarė ir ateityje glaudžiai bendradarbiauti, siekiant mažinti administracinę naštą ūkio subjektams.

Įvertinusi Elektroninės valdžios vartų portalo privalumus, Priežiūros institucija aktyviai skatina ūkio subjektus veiklos deklaracijas, statistinę ataskaitą, prašymus ir kitus Priežiūros institucijai teikiamus dokumentus teikti naudojantis patogiu, greitu ir patikimu dokumentų pateikimu per portalą www.epaslaugos.lt. Tuo tikslu parengtas ir internetinėje svetainėje www.lpr.lt paskelbtas naudojimosi portalo paslaugomis aprašas.

Ūkio subjektų sąrašo skelbimas. Priežiūros institucijos interneto svetainėje viešai paskelbtas veiklą su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais deklaravusių ūkio subjektų sąrašas ir jis nuolat atnaujinamas. Tai labai svarbu veiklą deklaravusiam ūkio subjektui, kuris gali pradėti dirbti, jau kitą dieną po veiklos deklaravimo. Viešas Ūkio subjektų sąrašas naudingas ūkio subjektams, norintiems pasinaudoti Įstatymo numatyta galimybe realizuoti *neprabuotus* tauriuosius metalus ir brangakmenius, jų gaminius su sąlyga, jeigu kita sandorio šalis yra įrašyta į Ūkio subjektų, užsiimančių su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, sąrašą.

Viešas Ūkio subjektų sąrašo skelbimas veikia ir kaip pasiteisinusi tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros prevencinė priemonė – Priežiūros institucija vis daugiau sulaukia pranešimų apie ūkio subjektų, neįrašytų į Ūkio subjektų sąrašą, vykdomą nelegalią veiklą.

„**Vienas langelis**“. Priežiūros institucijoje aptarnaujant asmenis, taikomas „vieno langelio“ principas pagal Priežiūros institucijos Direktorius patvirtintas ir ataskaitiniu laikotarpiu atnaujintos redakcijos Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo taisyklės. Priežiūros institucijos priimti teisės aktai garantuoja ūkio subjektų duomenų neviešinimo, kontrolinių klausimynų naudojimo, konsultavimo, Deklaracijos dėl pirmųjų verslo metų srityje principų laikymąsi.

Ūkio subjektų apklausos. Lietuvos prabavimo rūmai kaip valstybinės tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūros institucija, įgyvendindama Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511, 7.22 punktą, nuolat vykdo ūkio subjektų apklausas. Jų tikslas – išsiaiškinti, kaip ūkio subjektai vertina Priežiūros institucijos atliekamus priežiūros veiksmus, suteiktas konsultacijas ir metodinę pagalbą, ir atsižvelgus į ūkio subjektų nuomonę dėl Priežiūros institucijos teikiamų paslaugų ir aptarnavimo kokybės, informacijos pakankamumą, tokiu būdu patobulinti Priežiūros institucijos veiklą, atsisakant perteklinių teisės normų ar neproporcingo veiklos reglamentavimo. Ypatingai svarbu išsiaiškinti, ar bendraudami su Priežiūros institucijos darbuotojais, ūkio subjektai nesusiduria su korupcijos apraiškomis.

Nustatant Priežiūros institucijos būsimus siekius, atsižvelgiama į ūkio subjektų reguliariai atliekamų apklausų rezultatus.

Siekdama gaunamos informacijos objektyvumo, Priežiūros institucija pateikė ūkio subjektams 2 anketas atsakyti anonimiškai. Apklausų blankai prieinami visiems ūkio subjektams, juos galima gauti visuose Priežiūros institucijos padaliniuose ir interneto svetainėje.

Ataskaitiniu laikotarpiu Priežiūros institucija išanalizavo 2017 m. atliktų ūkio subjektų anoniminių anketų duomenis. Džiaugiamės, kad atsakydami į klausimą <<Kaip vertinate Lietuvos prabavimo rūmų vykdomą veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos kontrolę ?>> 86,9 proc. atsakė „Gerai“, į klausimą <<Kaip vertinate Lietuvos prabavimo rūmų konsultacijas ir metodinę pagalbą ?>>, net 43,9 proc. „Labai gerai“ ir 53,7 proc. - „Gerai“.

Į klausimą << Ar bendraudami su Lietuvos prabavimo rūmų darbuotojais (pvz. pateikiant prabavimui gaminius ar veiklos tikrinimų metu), susiduriate su korupcijos apraiškomis?>>, visi atsakiusieji į anketos klausimus pasisakė neigiamai.

2018 m. anoniminių ūkio subjektų apklausų rezultatus pateiksime, ataskaitiniams metams pasibaigus.

Asmens duomenų apsauga. 2018 m. gegužės 25 d. įsigaliojus *Bendrajam duomenų apsaugos reglamentui* (ES 2016/679), Priežiūros institucijos Direktorius paskyrė asmens duomenų pareigūną, apie kurio paskyrimą informuota Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, informacija paskelbta ir Priežiūros institucijos internetinėje svetainėje.

Direktoriaus įsakymu patvirtintas Duomenų subjektų teisių įgyvendinimo Priežiūros institucijame tvarkos aprašas, Priežiūros institucijos interneto svetainėje paskelbtos duomenų subjektų teisės.

Visi darbuotojai atnaujino konfidencialumo pasižadėjimus, įsipareigodami saugoti ir tik teisėtai rinkti ir naudoti asmens duomenis.

Asmens duomenų pareigūnas pravedė ūkio subjektams 3 seminarus Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje asmens duomenų apsaugos klausimais.

Būdama atsakinga Priežiūros institucija ir vertindama savo klientų privatumą, įgyvendindama Bendrojo asmens duomenų apsaugos reglamento reikalavimus, kreipėsi į klientus dėl sutikimo ir dalijimosi verslui svarbia informacija ir ateityje, naujienlaiškius siunčia, tik sutikimus davusiems ūkio subjektams.

4. Įdiegėme ūkio subjektų veiklos rizikų valdymo sistemą, leidžiančią pagal rizikos veiksnius ūkio subjektus suskirstyti į rizikos grupes.

Rinkos priežiūros veiksmai 2018 m. I pusmetį buvo nukreipti į didžiausius rizikos veiksnius – tauriųjų metalų gaminių ženklų (įspaudų) ir kilmės (išgijimo) dokumentų atitikimo galiojantiems teisės aktams, veiklos legalumo vertinimą bei su verslo liudijimais dirbančių asmenų veiklos priežiūrą, prekybos investiciniu auksu bei šio kaip žaliavos naudojimo riziką, išvengiant pridėtinės vertės mokesčio klausimais.

Iš pagal veiklos rizikos vertinimo kriterijus atrinktų ir patikrintų 135 ūkio subjektų su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais veiklos vietų, 129 arba 95 proc. tai buvo atlikta naudojant

kontrolinius klausimynus. Patikrinimų metu rinkoje įvertintas beveik 55 tūkst. tauriųjų metalų gaminių ženklavimo atitikimas galiojančių teisės aktų reikalavimams. Iš mažmeninės rinkos išimti 152 gaminiai kontroliniam prabų, masės, išpaudų ekspertiniam tyrimui (ekspertizei) atlikti, iš kurių 99,3 proc. gaminių neatitiko teisės aktuose nustatytų ženklavimo reikalavimų.

Didelių Priežiūros institucijos pastangų dėka, konsultuojant ir ūkio subjektams teikiant metodinę pagalbą, pastaruoju metu rinkoje stebima nereikšmingų su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos pažeidimų tendencija – 6 iš 10 patikrintose veiklos vietose nustatyti tokie veiklos pažeidimai kaip ir tuo pačiu 2017 m. laikotarpiu.

79 nusižengimų atvejais duoti rašytiniai nurodymai per tam tikrą laiką pašalinti nustatytus trūkumus (58,5 proc. visų patikrintų veiklos vietų), 72 jų įvykdyti (įvykdymas 91 proc.). Surašyti 3 administracinio nusižengimo protokolai. Direktorius išnagrinėjęs nusižengimų bylas, priėmė nutarimus skirti baudas ir konfiskuoti 50 auksinių gaminių (bendra masė – 204,36 g) ir 100 sidabrinių gaminių (bendra masė – virš 1,2 kg). Konfiskuoti gaminiai, įsiteisėjus nutarimams, perduodami Valstybinei mokesčių inspekcijai.

Ūkio subjektų su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos priežiūros (inspektavimo) procedūrų aiškumas ir viešas paskelbimas, rašytinių nurodymų laikytis teisės aktų pateikimo praktikos taikymas bei mažareikšmių teisės aktų reikalavimų pažeidimų vertinimas, konfidencialumo priežiūros veikloje laikymasis išlieka pamatinėmis šios specifinės rinkos priežiūros veiklos sritimis.

Sukaupti individualūs kiekvieno ūkio subjekto veiklos duomenys sudaro galimybes pagal rizikos veiksnius suskirstyti ūkio subjektus į veiklos rizikos grupes, kas kokybiškai pagerins priežiūros veiklos planavimą, pagrįstą ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimu.

Siekiant turėti tikrą veikiančių ūkio subjektų skaičių, ataskaitiniu laikotarpiu kaip ir tuo pačiu 2017 m. laikotarpiu ūkio subjektams buvo išsiųsta veiklos duomenų atnaujinimo anketa, pagal kurią ūkio subjektų duomenys atnaujinti.

Priežiūros institucija sėkmingai taiko Deklaracijos dėl pirmųjų verslo metų nuostatas, t.y. verslą pradėjusiems subjektams buvo taikomas specialusis statusas – nustačius nusižengimus, poveikio priemonės netaikomos, suteikiama metodinė pagalba, konsultacijos, ir toks rinkos priežiūros metodas pasiteisino.

Priežiūros institucija nuolatos savitarpio ir tarnybinės pagalbos principais bendradarbiavo su suinteresuotomis institucijomis dėl nelegalios veiklos, neteisėto praturtėjimo, mokesčių vengimo, prekybos sandorių legalumo prevencijos – tyrimo ir panašaus pobūdžio klausimais, rinkos priežiūros specialistai dalyvavo 3 bendrose kontrolės veiksmuose.

5. Teikėme metodinę pagalbą ir konsultavome verslo subjektus.

Vienas iš Priežiūros institucijos prioritetinių veiklos krypčių – į rizikingiausias veiklos sritis nukreipta rinkos priežiūra, individualiai įvertinant ūkio subjektų veiklos riziką bei užtikrinant metodinės pagalbos teikimą veiklos vietose.

Vienas iš rinkos priežiūros specialistų darbo metodų yra *metodinės pagalbos teikimas*, atliekant ūkio subjektų veiklos, susijusios su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, patikrinimus. Šis principas reiškia, kad priežiūrą atliekantys specialistai konsultuoja ūkio subjektus savo kompetencijos klausimais, įgyvendina kitas prevencinio pobūdžio priemones, skatinančias ūkio subjektus laikytis teisės aktų reikalavimų. Ypač daug dėmesio, teikiant konsultacijas ir metodinę pagalbą, skiriama veiklą pradėjusiems ūkio subjektams, kurie konsultuojami pirmojo veiklos patikrinimo metu, taip pat telefonu, raštu ir tiesiogiai, atvykus į Priežiūros instituciją.

2018 metais surengti 3 seminarai ūkio subjektams Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje dėl veiklos su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais teisinio reglamentavimo praktinio taikymo, asmens duomenų apsaugos ir pinigų plovimo prevencijos klausimais.

Per ataskaitinį laikotarpį suteikta 510 tokių konsultacijų.

Vykdam tauriųjų metalų ir brangakmenių rinkos priežiūrą, vadovautasi Priežiūros institucijos Direktoriatu patvirtintu Teisės aktų reikalavimų pažeidimų, kurie laikomi mažareikšmiais susijusioje su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusioje veikloje sąrašu (paskelbtas Teisės aktų registre (TAR'e) ir Priežiūros institucijos interneto svetainėje).

Priežiūros institucija ir ateityje skatins dalykiškus santykius su verslo atstovais, atsakingai vertinti konstruktyvius jų pasiūlymus dėl administracinę naštą mažinančių priemonių taikymo.

7. FINANSAI

Svarbiausias uždavinys Priežiūros institucijos finansų srityje – efektyviai valdyti, paskirstyti ir investuoti išteklius, siekiant maksimalios naudos. Racionalus finansinių išteklių naudojimas užtikrina tvarią ir stabilią Priežiūros institucijos veiklą.

Teikiamų paslaugų tarifai, neviršijantys paslaugoms teikti patiriamų sąnaudų, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. gegužės 2 d. nutarimu Nr. 434.

Iš prabavimo, įspaudavimo ir ženklavimo veiklos ataskaitiniu laikotarpiu Priežiūros institucija gavo 272,9 tūkst. EUR pajamų, t.y. 5 proc. daugiau nei per tą patį ir 2017 m. laikotarpį.

Kitų pajamų (už disponavimą turtu) gauta 2,7 tūkst. EUR arba 2,2 tūkst. EUR mažiau nei per tą patį 2017 m. laikotarpį.

Finansų ministerija pagal jos 2018 – 2020 metų strateginio veiklos plano programos „Finansų politikos formavimas ir įgyvendinimas“ (programos kodas – 01 02) priemonę „Atlikti ūkio subjektų, kurie verčiasi su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusia veikla, kontrolės

funkcijas, skyrė Įmonei 2018 metams 100 tūkst. eurų valstybės biudžeto lėšų, kurios paskirstytos ir bus panaudotos sutartyje numatytiems tikslams.

Bendros 275,6 tūkst. EUR Priežiūros institucijos pajamos ataskaitiniu laikotarpiu palyginti su 2017 m. tuo pačiu laikotarpiu, buvo didesnės 4 proc. (4 lentelė).

4 lentelė. Pajamų struktūra (tūkst. Eur)

PAJAMOS	2018 m. I pusm.	2017 m. I pusm.
Iš tauriųjų metalų ir jų gaminių prabavimo, įspaudavimo ir ženklavimo veiklos	189,4	187,5
Iš brangakmenių ir jų gaminių prabavimo	83,5	72,2
<i>Viso iš tauriųjų metalų ir brangakmenių, jų gaminių prabavimo, įspaudavimo</i>	272,9	259,7
Disponavimo įmonės turtu pajamos	2,7	4,9
<i>Iš viso pajamų</i>	275,6	264,6

Veiklos finansinis rodiklis tiesiogiai priklauso nuo Priežiūros institucijos veiklos metų eigoje cikliškumo ir išlaiko nuostolio mažėjimo kryptį: 1-ojo ketvirčio finansinis rezultatas buvo 13,9 tūkst. EUR nuostolis, tuo tarpu pirmojo pusmečio neigiamas rezultatas sumažėjo iki 5 tūkst. EUR. Atsižvelgiant į paslaugų apimtį laukiamą augimą III-IV ketvirtyje, tikimės, finansinius metus užbaigti pelningai.

Priežiūros institucijos veiklos finansinis rodiklis tiesiogiai priklauso nuo Priežiūros institucijos veiklos metų eigoje cikliškumo ir išlaiko nuostolio mažėjimo kryptį: pirmojo pusmečio neigiamas rezultatas sumažėjo iki 5 tūkst. EUR, kai tuo tarpu I-ojo ketvirčio finansinis neigiamas rezultatas siekė 13,9 tūkst. EUR. Atsižvelgiant į paslaugų apimtį numatomą augimą III-IV ketvirtyje, tikimės, finansinius metus užbaigti pelningai.

8. TURTO VALDYMAS

Priežiūros institucija patikėjimo teise valdo Valstybės turtą, kurio balansinė vertė 2018 m. birželio 30 d. duomenimis – 805,8 tūkst. EUR. Siekdama racionaliai jį naudoti, Turto bankui perduotas nereikalingas ir veiklai nenaudojamas nekilnojamas turtas. Ataskaitiniu laikotarpiu pradėtos dalies nenaudojamų administracinių patalpų, M.K. Čiurlionio g. 65, Druskininkuose (140,42 m²) atskyrimo procedūros.

Priežiūros institucija, vykdydama Vyriausybės nutarimą, pradėjo nereikalingo turto (garažų) Kaune perdavimo Turto bankui procedūras. Priežiūros institucijos iniciatyva kartu su Turto banku vyksta intensyvi mažesnių (130 - 150 kv. m.) patalpų Kauno filialui paieška mainais į šiuo metu turimą 619 kv.m. pastatą.

Finansų valdymo ir Priežiūros institucijos turto ir įsipareigojimų apskaitos patikimumą užtikrina Priežiūros institucijos savininko viešojo pirkimo būdu parinktos finansų audito Priežiūros institucijos finansinis auditas.

9. VIDAUS KONTROLĖS SISTEMA

Priežiūros institucijame įdiegta vidaus kontrolės sistema, apimanti strateginių veiklos planų vykdymo, finansų valdymo ir paslaugų kokybės, Priežiūros institucijos valdomo valstybės turto naudojimo ir disponavimo juo kontrolę, sutartinių įsipareigojimų vykdymą, turto bei įsipareigojimų inventorizacijas. Vidaus kontrolės sistema veiksminga ir pakankama. Tai patvirtino Finansų ministerijos Vidaus audito skyrius, 2017 m. atlikęs Priežiūros institucijos veiklos auditą, Priežiūros institucijos vidaus kontrolės sistemą bei rizikos veiksnių valdymą įvertino „gerai“.

Priežiūros institucijos darbuotojai tiesioginėje veikloje praktikuojamas „Keturių akių“ principas, kuris užtikrina teikiamų paslaugų kokybę, nešališkumą, sumažina klaidų atsiradimą. Laikomasi nuostatos, jog darbuotojas, išspaudavęs tauriųjų metalų gaminius, negali tikrinti atliktų paslaugų kokybės. Tai atlieka kitas Priežiūros institucijos darbuotojas. Be to, Priežiūros institucijos Teisės - revizijų skyriaus darbuotojams pavesta atlikti neplaninius prabavimo ir išspaudavimo paslaugų kokybės ir kiekių patikrinimus. Pažymėtina, jog tauriųjų metalų išspaudavimas standartine praba atliekamas po prabavimo bandymų, kurių teisingumas dažnu atveju patvirtinamas cheminiu metodu, nustatant tikslų tauriojo metalo kiekį gaminyje. Laboratorijoje vadovaujamosi nuostata taikyti akredituotos srities bei nacionaliniuose ar tarptautiniuose standartuose paskelbtus pamatinius cheminius metodus, kas užtikrina teisingą, pagrįstą ir atkuriamą rezultatą.

Priežiūros institucijoje atskirtos valstybinės tauriųjų metalų ir brangakmenių priežiūros grandys „nuo specialisto iki vadovo“: inspektoriai, ūkio subjektų veiklos patikrinimo metu kontroliniams gaminių prabos, masės, išpaudų ar brangakmenių charakteristikų patikrinimams pagal paėmimo protokolus paėmę tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius, perduodami Prabavimo ir išspaudavimo laboratorijos ar prabavimo ir išspaudavimo specialistams. Kontrolinę neįtvirtintų ir gaminiuose įtvirtintų brangakmenių kontrolinę tapatybės ir charakteristikų ekspertizę atlieka Brangakmenių tyrimo laboratorija. Pagal kontrolinės patikros rezultatus, nustačius administracinius nusižengimus, Teisės - revizijų skyriaus vadovė surašo administracinių nusižengimų protokolus arba, nustačius Priežiūros institucijos Direktorius įsakymu patvirtintus veiklos nusižengimų mažareikšmiškumo požymius, duoda nurodymus ūkio subjektams pašalinti trūkumus ir nustato

terminą, per kurį šie trūkumai turi būti pašalinti. Priežiūros institucijos Direktorius nagrinėja administracinių nusižengimų bylas ir pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą priima procesinius sprendimus.

Pagal Priežiūros institucijos finansines galimybes siekiama, kad tuos pačius ūkio subjektus tikrintų vis kitas inspektorius, t.y. keičiamos inspektorių, atliekančių ūkio subjektų veiklos, susijusios su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, patikrinimus, darbo zonas. Siekiama užtikrinti, kad tą patį ūkio subjektą tas pats (tie patys) inspektorius tikrintų ne daugiau kaip 2 kartus iš eilės.

10. PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO PREVENCIJA IR KOVA SU KORUPCIJA

Siekiant minimalizuoti korupcijos pasireiškimo poveikį Priežiūros institucijos veiklai, Priežiūros institucijoje aiškiai apibrėžtos darbuotojų teisės ir pareigos, griežtai atskirtos Priežiūros institucijos vykdomos tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros funkcijos, kurių atlikimą reglamentuoja galiojantys teisės aktai.

Visas Priežiūros institucijos sudaromas sutartis derina ir vizuoja skirtingų padalinių atstovai.

Įgyvendindama Finansų ministerijos antikorpucinę programą, Priežiūros institucija savo svetainėje paskelbė nuorodą į Specialiųjų tyrimų tarnybos svetainę, kur asmenys gali kreiptis dėl pastebėtų korupcijos apraiškų.

Vykdamas Direktorius 2016 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr. 59 patvirtintą Priežiūros institucijos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos mažinimo 2016 – 2018 m. veiksmų planą, per 2018 m. I pusmetį surengti 3 seminarai ūkio subjektams aktualių veiklos teisinio reglamentavimo pakeitimų, įskaitant pinigų plovimo prevenciją, klausimais, Priežiūros institucijai paskirtas darbuotojas, atsakingas už Priežiūros institucijos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos mažinimo 2016 – 2018 metų veiksmų plano įgyvendinimą. Taip pat Priežiūros institucija sėkmingai įgyvendino vieną iš svarbiausių šio negatyvaus reiškinių prevencijos priemonių – nuo 2017 m. pradžios Priežiūros institucijoje atsisakyta atsiskaitymų už suteiktas paslaugas grynaisiais pinigais – visi mokėjimai atliekami mokėjimų pavedimais arba bankų kortelėmis.

Priežiūros institucijos atstovai dalyvavo Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos organizuotame Nacionaliniame pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinime (aptarime), užpildė Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos pateiktą Lietuvos pažangos vertinimo Europos tarybos Moneyval komiteto klausimyną.

Visi paruošti teisės aktų ar Priežiūros institucijos vidaus dokumentų projektai vertinami antikorpuciniu požiūriu.

11. TARPINSTITUCINIS BENDRADARBIAVIMAS

Priežiūros institucija bendradarbiauja su kitomis Lietuvos ir Europos Sąjungos valstybių narių institucijomis ir tarptautinėmis organizacijomis. Ataskaitiniu laikotarpiu Direktorius dalyvavo Tauriųjų metalų kontrolės ir prabavimo konvencijos Tarptautinės prabavimo priežiūros institucijų asociacijos (IAAO) posėdyje.

Priežiūros institucija keitėsi informacija su Valstybine mokesčių inspekcija, Muitinės departamentu bei Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba pagal pasirašytas duomenų teikimo, savitarpio pagalbos ar bendradarbiavimo sutartis. Pagal kompetenciją naudojami Valstybinės mokesčių inspekcijos, Muitinės departamento, viešo Juridinių asmenų registro, Nekilnojamojo turto registro duomenimis. Atlikti 3 bendri ūkio subjektų veiklos patikrinimai su policijos pareigūnais, Bendrų patikrinimų metu iš rinkos kontrolinei tauriojo metalo prabos ir gaminių ženklų patikrai paimtas 51 aukso gaminy. Ekspertizės metu patvirtintas gaminių pėmimo iš rinkos pagrindumas – visi auksiniai gaminiai nebuvo tinkamai paženklinėti, dalis jų neatitiko deklaruotos aukso prabos, o vienas gaminy – net nebuvo auksinis. Bendro su Kauno apskrities VPK Kriminalinės policijos Ekonominių nusikaltimų tyrimo tarnybos valdybos pareigūnais atlikto patikrinimo metu nustatytas fizinis asmuo, neįsiregistravęs mokesčių mokėtoju ir Priežiūros institucijai nedeklaravęs su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusios veiklos ir tokiu būdu neteisėtai socialiniame tinkle „Facebook“ vykdeš prekybą aukso gaminiais. Priežiūros institucijos Direktoriui išnaginėjus nusižengimų bylą, visi neteisėtai į rinką pateikti aukso gaminiai konfiskuoti.

Per ataskaitinį laikotarpį atliktos 498 tauriojo metalo, gaminių masės, juose esančių ženklų ir įtvirtintų akmenų tapatybės ekspertizės pagal kitų valstybės institucijų (Policijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Specialiųjų tyrimo tarnybos, antstolių) tarnybinės pagalbos prašymus ar užduotis ikiteisminiuose tyrimuose bei privačių asmenų ar advokatų kontorų užsakymus. Bendra ekspertizei pateiktų gaminių masė - beveik 5,3 kg. Atlikus ekspertizės, Priežiūros institucijos specialistų surašyti ekspertizės aktai, kaip rodo praktika, dauguma atvejų yra pagrindas pradėti ikiteisminius tyrimus, o taip pat turi reikšmingą įrodomąją vertę.

Kompetencijos ribose Priežiūros institucija bendradarbiavo su ikiteisminėmis institucijomis ir teismais. Per 2018 m. I pusmetį, vykdamas tarnybinės pagalbos prašymus, parengė ir teikė Priežiūros institucijos turimą informaciją Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos, Vilniaus ir Kauno apskrities VPK KP ENTV dėl ūkio subjektų galimai padarytų ar jau nustatytų nusikalstamų veikų, susijusių su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais.

Iš asmens gautą informaciją apie elektroninėje erdvėje ar galimai kituose Lietuvos miestuose galimus nusikaltimus ekonomikai ir verslo tvarkai (prekiaujama dideliais kontrabanda iš Kaliningrado atvežtais aukso gaminių kiekiais su rusų kalba surašytomis etiketėmis, gaminiai

neprabuoti, kainos mažesnės nei rinkoje pardavėjo kontaktai ir pan.) Priežiūros institucija perdavė Policijai.

Šių metų pradžioje Priežiūros institucijos darbuotojai lankėsi Lenkijos Respublikos valstybės įgaliotos prabavimo priežiūros institucijos Gdansko, Krokuvos ir Varšuvos padaliniuose. Susitikimo metu aptartos glaudesnio abiejų institucijų bendradarbiavimo galimybės, pasikeista gerąją rinkos priežiūros praktika, pasidalinta darbo su specialiaja įranga patirtimi.

Priežiūros institucijos atstovai ataskaitiniu laikotarpiu ne kartą raštu kreipėsi į Lenkijos Respublikos prabavimo priežiūros instituciją dėl Lenkijos Respublikos valstybinio kontrolinio prabavimo ženklo ir/ar Lenkijos ūkio subjektų atsakomybės ženklų autentiškumo nustatymo (patvirtinimo), atsakomybės ženklo registracijos ar ženklo savininko. Dėl Lietuvos rinkoje rastų nekokybiškų tauriųjų metalų gaminių ženklų šiais metais buvo kreiptasi ir į Latvijos ir Lenkijos tauriųjų metalų rinkos priežiūrą įgyvendinančias institucijas. Dėl skirtingų gamybos technologijų gaminių ženklinimo nuolat bendradarbiaujame su Lenkijos ir Latvijos prabavimo institucijomis.

Pagal su VI „Registrų centras“ pasirašytą bendradarbiavimo sutartį dėl duomenų teikimo į Licencijų informacinę sistemą, Priežiūros institucija *neatlygintinai* teikia duomenis VI Registrų centro administruojamai Licencijavimo informacinei sistemai (www.licencijavimas.lt) apie ūkio subjektus, Lietuvos prabavimo rūmų įrašytus į Ūkio subjektų, užsiimančių su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusia veikla, sąrašą, taip pat metinius finansinių ataskaitų rinkinius ir kitus duomenis.

Lietuvos prabavimo rūmai sėkmingai taiko gerosios praktikos nuostatas, kai į Priežiūros institucijos organizuojamą seminarą kviečiami kitų valstybės institucijų atstovai. Ataskaitiniu laikotarpiu Priežiūros institucijos organizuojuose seminaruose dalyvavo ir pranešimus verslininkams skaitė Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos atstovai.

12. VIEŠIEJI RYŠIAI

Informacija apie Priežiūros institucijos veiklą visuomenei viešai skelbiama interneto svetainėje www.lpr.lt, kur pateikiama išsami informacija apie Priežiūros institucijos veiklą, paslaugas ir jų tarifus, veiklą su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais regalmentuojantys aktualios redakcijos teisės aktai, viešas Ūkio subjektų, užsiimančių su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusia veikla sąrašas, viešos konsultacijos ir rekomendacijos verslo atstovams, įspėjimai vartotojams, informacija apie konkursus į laisvas pareigybes, organizuojamus Priežiūros institucijos renginius, edukacines programas ir kita.

Internetinė svetainė periodiškai atnaujinama, kurioje pateikiama visuomenei ir klientams naudinga teisinė informaciją bei informaciją apie rinkoje rastus falsifikatus, perspėjimus dėl galimo

vardotojų teisių pažeidimo ar nesąžiningos komercinės veiklos vardotojų atžvilgiu vykdymo, planuojamus seminarus, tarptautines naujienas ir pan.

Siekdama glaudžiau komunikuoti su visuomene, populiariuose socialiniuose tinkluose, Priežiūros institucija yra sukūrusi paskyrą socialiniame tinkle Facebook, kuriame talpinama informacija apie Priežiūros institucijos veiklą, organizuojamus renginius verslo atstovams, atsakinėjama į ūkio subjektų klausimus, visuomenei pristatomos Priežiūros institucijos teikiamos paslaugos, tuo didinant Priežiūros institucijos viešumą ir žinomumą visuomenėje.

2018 m. kovo mėnesį Priežiūros institucijos atstovai dalyvavo Vilniuje vykusioje tarptautinėje juvelyrikos parodoje „Amber Trip 2018“, kurioje Priežiūros institucija populiariai prisistatė informaciją apie brangakmenius, jų ekspertizę ir sertifikavimą. Šiuo tikslu buvo platinamas parodos lankytojams išleistas lankstinukas, informuojantis apie brangakmenių charakteristikas, jų diagnostiką, prabavimo ir gaminių sertifikavimo svarbą.

Pagal poreikį žiniasklaidai buvo teikiama informacija, susijusi su tauriųjų metalų ir brangakmenių kontrole, asmenų, kurių veikla susijusi su gaminių gamyba, pardavimu, verslo sąlygomis, vardotojų teisių apsauga.

Ūkio subjektų, kurie verčiasi su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais susijusia veikla, sąrašas viešai paskelbtas ir nuolat atnaujinamas Priežiūros institucijos interneto svetainėje www.lpr.lt, taip pat ir Registrų centro Licencijų informacinėje sistemoje (LIS) www.licencijavimas.lt.

PRIDEDAMA. VI „Lietuvos prabavimo rūmai“ 2018 – 2021 m. strategijos plano rodiklių 2018 metams vykdymo per 2018 m. I pusmetį ataskaita pagal vertinimo kriterijus, 4 lapai.
